

Zouhar, Jan

[Dębowski, J.; Gawor, L.; Jedynek, S.; Kosior, K.; Zdybel, J.; Zdybel, L.
Mała encyklopedia filozofii]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1998, vol. 47, iss. B45, pp. 113-

ISBN 80-210-1994-8

ISSN 0231-7664

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107215>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

desátých letech zesílený dialog může přispět nejen k vzájemnému poznání historie filozofického myšlení ve středoevropském prostoru, ale posloužit i jako inspirace pro nové společné projekty.

Svatava Navrátilová

J. Dębowski, L. Gawor, S. Jedynak, K. Kosior, J. Zdybel, L. Zdybel: *Mała encyklopedia filozofii*. Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 1996, 572 s.

Malou encyklopedii filozofie (MEF) připravil kolektiv pracovníků Fakulty filozofie a sociologie Univerzity Marie Curie-Sklodowské v polském Lublinu. Není to běžná slovníková příručka. Obsahuje sice rozsáhlý soubor základních filozofických termínů a pojmů a vybraných filozofických problémů, škol a filozofických proudů a směrů z dějin filozofie i z filozofie současné, ale chce současně informovat o integrativních funkcích, které filozofie plní jak uvnitř sebe samotné, tak i v dalších oborech (v literatuře, umění, právu, politice, humanitních a přírodních vědách). Významným specifikem MEF jsou hesla věnovaná filozofickým aspektům v doktrínách světových náboženství, ale zejména ta hesla, která sledují filozofii v jednotlivých zemích v rámci konkrétních daných kulturních tradic a která ukazují, jak filozofie tyto tradice spoluvytváří. Mezi těmito hesly pak našeho čtenáře přirozeně zaujme heslo Česká filozofie, jehož vysoce poučeným autorem je profesor Stanisław Jedynak a které uvádí v rámci průřezu našim myšlením tradici Univerzity Karlovy, Tomáše Štítného, Jana Millče z Kroměříže, Jana Husa, Jednotu bratrskou, J. A. Komenského, B. Bolzana, A. Smetanu, F. Palackého, F. Čupra, J. Dasticha, G. A. Lindnera, O. Hostinského, F. Krejčího, F. Drtinu, J. Tvrdeho, T. G. Masaryka, J. Popelovou, R. Kalivodu, K. Kosíka, J. Patočku, Filosofický časopis a vedle pražských filozofů výslovně připomíná i brněnskou historicko-filozofickou školu a jmenovitě L. Nového. Malá encyklopedie filozofie přesvědčuje o vysoké úrovni práce lublinských filozofů z UMCS a jistě zaujme široký okruh uživatelů přesvědčivým úsilím ukázat úzké spojení filozofie s kulturními a společenskými tendencemi a aktivitami.

Jan Zouhar

Daniel C. Dennett: *Druhy myslí — K pochopení vědomí*. Archa, Bratislava 1997, 170 s.

V edici „Mistři věd“ (na kterou recenzent upozornil již v předchozím ročníku SP FF BU) vyšla — k nyní velmi živé a bohaté diskusi o povaze vědomí — významná publikace od uznávaného filosofa D. C. Dennetta. Autor hned v první větě čtenáře ujišťuje, že „nám filosofům jdou lépe otázky než odpovědi“ (s. 11). Vlastní problematiku pak člení do šesti kapitol, jejichž názvy jsou: 1. Jaké druhy myslí existují? 2. Intencionalita: přístup intencionalních systémů. 3. Tělo a jeho mysl. 4. Jak se intencionalita stala středem pozornosti. 5. Stvoření myšlení. 6. Naše mysl a jiné myslí. — Text je doplněn komentovaným úvodem do „dalšího čtení“ a obsáhlou bibliografií.

Hned výchozí kapitola hrozí zahltit čtenáře množstvím problémů, jež nadhazuje. Ale to je dobře. Až příliš často při úvahách o lidské mysli se setkáváme s redukcionistickými představami, při nichž je mysl interpretována jen jako svého druhu biologický komputer. Také z tohoto důvodu je zřejmě důležité vymezit, zda intencionalní přístup k realitě není pouze „svévolnou antropomorfi-zací“ (s. 36). I u jednoduchých organismů dochází při reakci na podněty z vnějšího prostředí k hledání „dobra“, přičemž disponují rozmanitými orgány s rozlišovací schopností, která umožňuje nějaké jednoduché přepínání (typu „zapnuto, anebo vypnuto“). Metaforicky — a přibližně — je tato intencionalita přirovnána k modelu „zámek a klíč“ (s. 43). Odtud není daleko k myšlence, že „mysl je v zásadě anticipátor, generátor očekávání“ (s. 62). Při této činnosti zpracovává informace a sugeruje přirovnání k elektronickému médiu. Dennett se nevyhne připomínce podvědomě